

ANMELDELSE SKOLEPOLITIK (CHRISTIANSBORG) 13. sep. 2018 | kl. 09:11

Konkurrencestatsopfølgning rammer ikke

Af: Thorkild Thejsen

Ove Kaj Pedersen advarer mod reaktionære kræfter, men en bedrevidende tone og en indforstået form inviterer ikke læseren til samtale.

Fakta

Titel

Reaktionens tid

Forfatter

Ove Kaj Pedersen

Pris

300

Sider

290

Forlag

Informations Forlag

"Reaktionens tid" er på flere måder en bedre bog end "Konkurrencestaten". Og så alligevel ikke.

Den er bedre, fordi Ove Kaj Pedersen forsøger at forklare og argumentere for, hvorfor og hvordan han nåede frem til konklusionerne om konkurrencestaten. Bogen er god, fordi han forsøger at beskrive historiske paradokser, og den er god, fordi den er mere personlig. Alligevel sidder jeg efter læsningen tilbage med en underlig fornemmelse af, at jeg har været inde at se en genindspilning af en gammel sort-hvid film, nu bare i en længere version og i farver, så man kan se flere nuancer. Men uden overraskelser, uden ahaoplevelser og med de samme skurke og helte.

"Reaktionens tid" er ét langt svar til kritikerne af "Konkurrencestaten". Men bogen kunne også have heddet "Jeg har ret" - med undertitlen "De reaktionære ødelægger konkurrencestaten". Nu er der valgt en blødere form, så undertitlen er "Konkurrencestaten mellem reform og reaktion", og der er kommet glasur på sproget, så "konkurrencestatens fodsoldat" er blevet til "fællesskabets fodsoldat". Men da ingen, ifølge forfatteren selv, har anfægtet de bagvedliggende analyser, gentager han sin argumentation - nu blot i en længere version og ofte i et indforstået sprog. Men hvor han i det afsluttende afsnit om mulige veje væk fra forsøgene på at ødelægge reformismen opfordrer alle til at "besinde sig på fællesviljens vegne", forstår man tidligere i bogen, at alle kritikere er reaktionære, hvis de ikke retter ind og gør honnør for konkurrencestatens elite.

Det er et udbredt postulat, at konkurrencestaten har ødelagt velfærdsstaten, men det er helt forkert, skriver forfatteren. Konkurrencestaten har tværtimod gjort, hvad velfærdsstaten ikke selv formåede, nemlig at sikre, at velfærdsstaten blev finansielt holdbar, så den kan overleve mindst 10-15 år mere. Og det skete, fordi 1980'ernes konservative, 1990'ernes socialdemokratiske og 00'ernes liberale og socialdemokratiske regeringer reddede velfærden ved at gå på kompromis med neoliberalismen.

Forfatteren viser, hvordan den danske reformisme - med troen på, at et bedre samfund kan skabes gennem fortløbende kompromisser, små skridt og reformer - har udviklet sig fra årtiers voldsomme ideologiske kampe om de fire fænomener *stat*, *marked*, *samfund* og *individ*, så reformismen i dag er blevet en fælles ideologi uden klar tilknytning til de oprindelige socialistiske, liberalistiske og konservative ideer.

I en række historiske nedslag beskrives reformismens udvikling, der begyndte med Septemberforliget i 1899, hvor aftalen mellem den socialistiske fagbevægelse og de konservative arbejdsgivere lagde grunden til eftertidens politiske og ideologiske kompromiser. I fortættet form gengives så de mange kompromiser, hvor der på trods af voldsomme konflikter altid bagefter har været stor opbakning til de endelige aftaler. Reformismen er "robust, men tyndslidt", siger Pedersen med en af bogens mange mod- og sammenstillinger, som måske nok er tænkt som nuanceringer, men som reelt gør det svært at diskutere problemerne.

Det er en vigtig pointe i bogen, at politiske kampe ikke mere handler om at skabe et bedre samfund, men om at bevare status quo eller om en urealistisk drøm om velfærdssamfundet. Som læser savner man de konkrete eksempler, der kunne forklare eller bare illustrere pointen. Det bliver i det hele taget bogens svaghed, at Pedersen ikke bruger andres kritik til at udfordre mulige svagheder eller fejl ved egne analyser. Han går ikke i dialog med kritikere, der mener, at samtidsdiagnosen om konkurrencestaten bag om ryggen på forskeren - og for både politikere, mediechefer og

kommentatorer - transformeres til en konkurrencestatsideologi. Når det er kræfter, der ønsker at gå andre veje end ad hovedvejen, er de reaktionære, og deres aktiviteter, må man forstå, er at betragte som altødelæggende senil ulydighed.

Bogens vægt ligger, siger forfatteren, på "kulturelle forskydninger", hvor der i "Konkurrencestaten" var fokus på "økonomiske og organisatoriske forandringer". Denne nye prioritering er det nu svært at mærke som læser, og de intenderede oplysende beskrivelser er ofte så komprimerede, at man kun har mulighed for at forså dem, hvis man allerede kender det beskrevne udførligt. Se for eksempel, hvordan "den egalitære individualisme, statsindividualismen eller den kollektive individualisme" beskrives som "en national identitet, der gik på tværs af køn og klasse, by og land og skabte en befolkning mere homogen, mere egalitær, mere fælles om identitet og rettigheder end i nogen sammenlignelig europæisk småstat. Bortset fra Sverige og Norge". I Danmark skulle eleverne, forklares det, "i undervisningen gøres opmærksom på tilværelsens alternativer og opfordres til selv at søge oplysning i kulturinstitutionerne og i samtaler med andre".

Da et byråd for nogle år siden besluttede at indføre politiske kvalitetsmål på kommunens skoler, fik politikerne senere en evalueringsrapport, der hed "Vi sår radiser og høster salat". Virkeligheden passede ikke til de politiske intentioner og krav. Den slags uregerligt liv kan Pedersen slet ikke indfange på sine satellitfotos. Han ser institutionelle og organisatoriske forandringer, som de fremtræder i love og økonomiske statistikker. Han ser *ikke* de politiske processer, han ser *ikke* idékampe, han ser *ikke* menneskelig praksis, men svæver i sin politologiske satellit højt oppe, hvor man ikke kan se levet liv. Hvor man ikke kan se forskel på intention og virkning, ikke kan se forskel på hensigt og konsekvens. Det er ærgerligt for den vigtige demokratiske debat og udvikling. Det er ærgerligt, for de problemer og udfordringer, Ove Kaj Pedersen peger på, er reelle.

Anmeldelse: Konkurrencestaten

Professor: Lærerne skal på banen for at definere folkeskolens formål

Uddrag af Reaktionens tid

Vandkunsten 12, 1015 Kbh K,
tlf 3369 6300, folkeskolen@folkeskolen.dk